

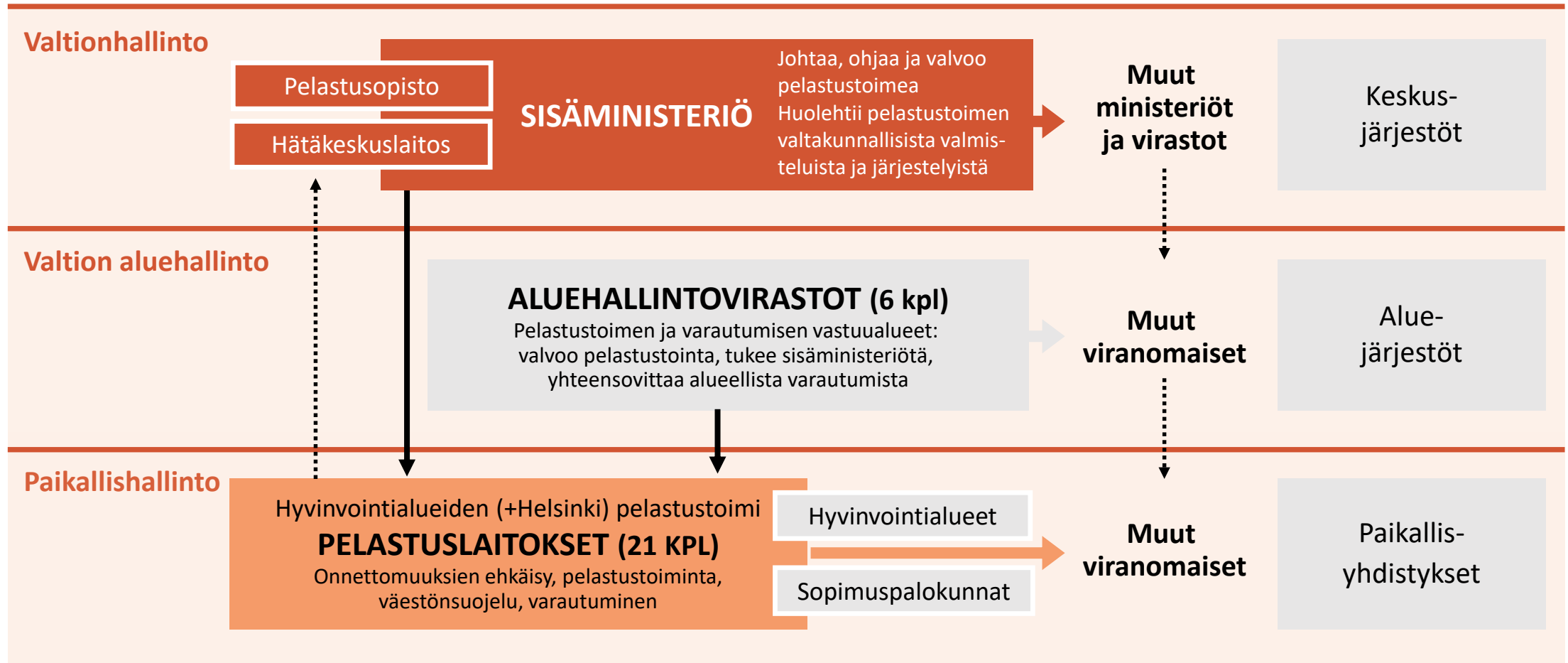

Sopimuspalokunta- toiminnan nykytila

Jari Lepistö, syyskuu 2024

Pelastustoimen hallintorakenne

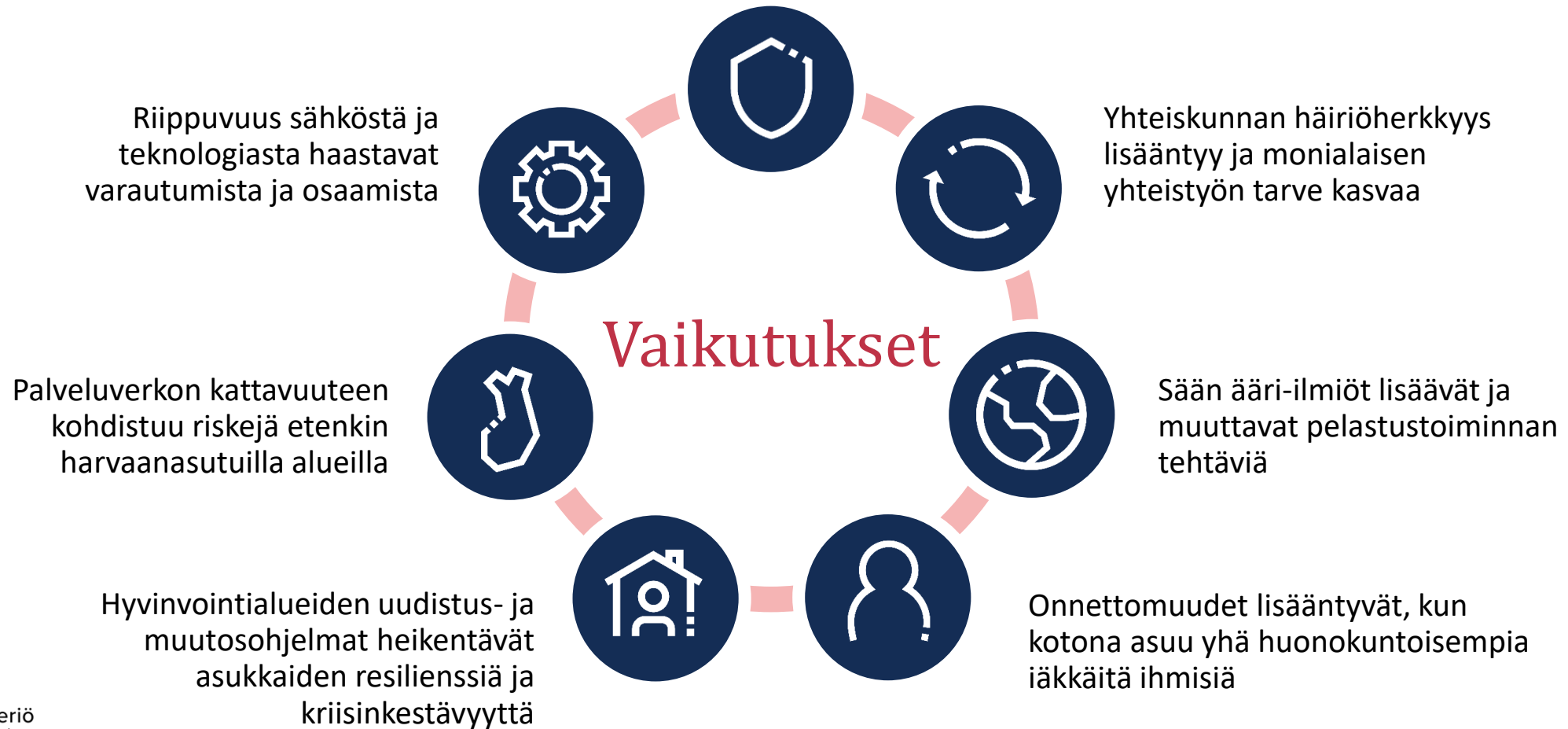
Parhaillaan käynnissä olevat projektit

- Sisäisen turvallisuuden selonteko
- Pelastuslain uudistus → lausuntoversio kevät 2025
- Harvaan asuttujen alueiden turvallisuuskatsaus valmis 2024 lopussa
- Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman päivitys valmis 2024 lopussa
- Uusi toimintavalmiuden suunnitteluohje lausuntokierroksella
- Syksyn aikana toteutettavat
 - Sopimuspalokuntatoiminnan kansallinen kehittämisohjelma
 - Hyvinvointialueiden vuosittaiset neuvottelut
 - Lapsistrategian tp 28: Palokuntanuorisotyön vahvistaminen ja nuorten turvallisuuspääoman lisääminen

Ilmiöt haastavat pelastustoimea

Pelastustoimen rooli häiriö- ja poikkeusoloissa vahvistuu päivittäisten onnettomuustilanteiden hoitamisen rinnalla

Pelastustoimen palveluiden ja talouden tila 2023

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Pelastustoimen palveluiden tila 2023

- Pelastustoiminnan lakisääteisten palvelujen tuottamisessa on puutteita sekä toimintavalmiusajoissa että valmiudessa olevissa suorituskyvyissä.
 - Alueellisista riskiruutujen jakauman eroista huolimatta valtakunnallisesti palveluiden saatavuus on *yhdenvertaista*, kun mitataan toimintavalmiusaikaa 1-2 riskialueilla (mediaani alle 8 min).
- Pelastustoimen *palvelujen suunnittelu riskejä vastaavasti* on verrattain hyvin toteutettu päivittäisonnettomuuksien osalta. Myös *turvallisuusviestintää* toteutetaan monipuolisesti sekä tapahtumina että virtuaalisesti. Myös *valvontatoiminnan* suunnitelmallisuus hyvällä tasolla.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

- Pelastustoiminnan *toimintavalmiudessa ja suorituskyvyssä* on merkittäviä puutteita.
- **Ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys ja saatavuus ovat valtakunnallinen haaste ja koskee sekä ammatti- että sopimushenkilöstöä.**
- Väestönsuojeluun varautumisessa suuria eroja alueiden välillä
 - suurimmalla osalla väestönsuojelun varautumisessa puutteita resurssoinnissa, lakisääteisissä tehtävissä, suunnitelmissa, poikkeusoloissa.

Nostoja pelastustoimen investoinneista ja talouden tilasta

- Pelastustoimen kokonaiskustannukset olivat yhteensä 488 miljoonaa euroa vuonna 2022.
- **Pelastustoimen keskimääräiset asukaskohtaiset kustannukset olivat 97 euroa.** Vaihteluväli on huomattava: 61 eurosta 142 euroon per asukas.
- Pelastustoiminta on kokonaiskustannuksiltaan suurin pelastustoimen palveluluokka, se kattaa 89,2 prosenttia hyvinvointialueiden pelastustoimen kokonaiskustannuksista.

Kuntapohjaisessa järjestelmässä keskimääräinen investointitaso on ollut 28 milj. vuosina 2019-2021.

Keskimääräiset kokonaiskustannukset 23,2 milj. Vaihteluväli 10 milj. – 48,9 milj.

Verrokkialueiden sisällä vaihteluväli 10 – 20 milj. euroa.

Vuodelle 2023 esitettiin taseinvestointeja 133 milj. ja vuodelle 2024 yhteensä 29,6 milj.

Pelastustoimen investointien korjausvelka noin 41 milj.

Pelastustoimi hyvinvointialueilla

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Pelastustoimi hyvinvointialueilla, säästötoimenpiteitä

- Hyvinvointialueet ovat laatineet muutos/uudistusohjelmia talouden tasapainottamiseksi v. 2023-2025. Sopeuttamistoimet koskettavat myös pelastustoimea.
- Säästöt
 - » Säästölistoja tehty, toimenpiteiden käynnistys tai vaiheistaminen vaihtelee alueilla
 - » Säästöt aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa sekä palveluiden ostoissa.
- Paloasemaverkko
 - » Paloasemien sulkemisia, ja sitä kautta toteutuvia henkilöstövähennyksiä
 - » Paloasemahankkeita viivästytetään
- Henkilöstö
 - » Henkilöstösäästöt, sivutoimisten varallaolon ja ylitöiden leikkaukset; virkoja ei täytetä, tai niitä vähennetään, määräaikaishuuksia päätetään
- Palvelutaso
 - » Palvelutasoa ei kehitetä tai sille asetettuja tavoitteita alennetaan
 - » Palokuntasopimuksista leikataan.

Pelastustoimeen kohdistuvia riskejä

- Pelastustoimen palveluverkkoa supistetaan samassa suhteessa kuin sotea, vaikka pelastustoimessa alueuudistus ja palveluverkko uudistukset toteutettiin jo 2004.
- Pelastustoimen palveluverkon supistaminen johtaa lakisääteisen toimintavalmiusajan ylittämiseen, mistä aluehallintovirasto määrää alueelle uhkasakon. Säästöä ei synny.
- Sopimuspalokuntien asemien sulkeminen johtaa koko sopimuspalokuntatoiminnan hiipumiseen. Harvaan asutuilla alueilla ei ole pelastustoiminnan palveluita.
- Pelastustoimen valtakunnallista johtamista ja johtamisjärjestelmän yhtenäistämistä ei kyetä toteuttamaan ilman kansallista ICT-rahoitusta. Lisäksi jokainen alue kehittää omat, osin päällekkäiset palvelunsa, mikä tulee merkittävästi kalliimmaksi.
- Pelastustoimelle on osoitettu lisää pelastajien koulutuspaikkoja, mutta hyvinvointialueet eivät kykene palkkaamaan uusia pelastajia.

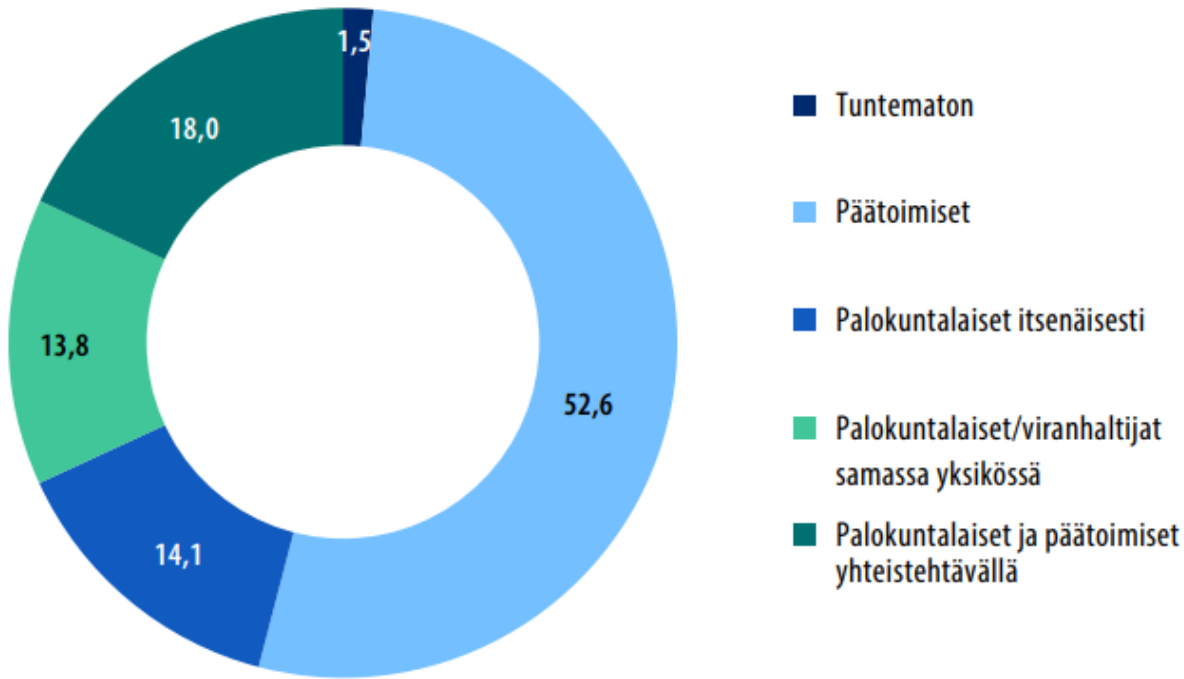

Sopimuspalokuntajärjestelmä on keskeinen osa pelastustoimen järjestelmää.

HO tavoite: Sopimuspalokuntien asema ja toimintakyky turvataan.

Kuva 9. Toimijoiden osuudet (%) pelastustoimen tehtävillä (18–20, n = 319 016). Palokuntalaiset ovat mukana 46 prosentissa tehtävistä (146 550 tehtävällä).

Taulukoissa palokuntalaiset = vapaaehtoiset- ja sivutoimiset palokuntalaiset

Vapaaehtoisia ja sivutoimisia palokuntalaisia on noin 30 000, joista pelastustoiminnan palvelutuotannossa vajaa 15 000. Loput ovat palokuntanuoria, veteraaneja ja erilaisissa tukitehtävissä olevia.

Tilastoissa vuodet 2018-2020

Taulukko 3. Toimijat pelastustoimen tehtävillä alueluokittain.

	Harvaan asuttu maaseutu	Ydin-maaseutu	Maaseudun paikalliskeskukset	Kaupungin läheinen maaseutu
Päätoimiset	6 %	10 %	48 %	18 %
Palokuntalaiset itsenäisesti	24 %	29 %	7 %	38 %
Palokuntalaiset/päätoimiset samassa yksikössä	31 %	39 %	26 %	10 %
Palokuntalaiset ja päätoimiset yhteistehtävällä	37 %	21 %	19 %	32 %
Palokuntalaiset yht.	92 %	89 %	52 %	81 %

	Kaupungin kehysalue	Ulompi kaupunkialue	Sisempi kaupunkialue
Päätoimiset	55 %	77 %	89 %
Palokuntalaiset itsenäisesti	16 %	3 %	1 %
Palokuntalaiset/päätoimiset samassa yksikössä	5 %	5 %	3 %
Palokuntalaiset ja päätoimiset yhteistehtävällä	23 %	12 %	6 %
Palokuntalaiset yht.	44 %	20 %	10 %

Vapaaehtoisten palokuntien mahdollisuudet

- Yhteisöllisyyden rakentaminen
 - tuo oman panoksen syrjäytymisen ehkäisyyn esim. palokuntanuorisotyöllä
 - välittämisen kulttuurin vahvistaminen
- Turvallisuuden ylläpitäjä
 - onnettomuudet hoidetaan tehokkaasti
 - lisätään ihmisten valmiuksia välttää onnettomuuksia esim. turvallisuuskoulutuksilla
- Yhteiskunnan turvallisuuteen vaikuttaminen
 - eri väestöryhmien auttaminen ml. kotouttaminen
 - rooli varautumisessa

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

→ Vaatii tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien kanssa

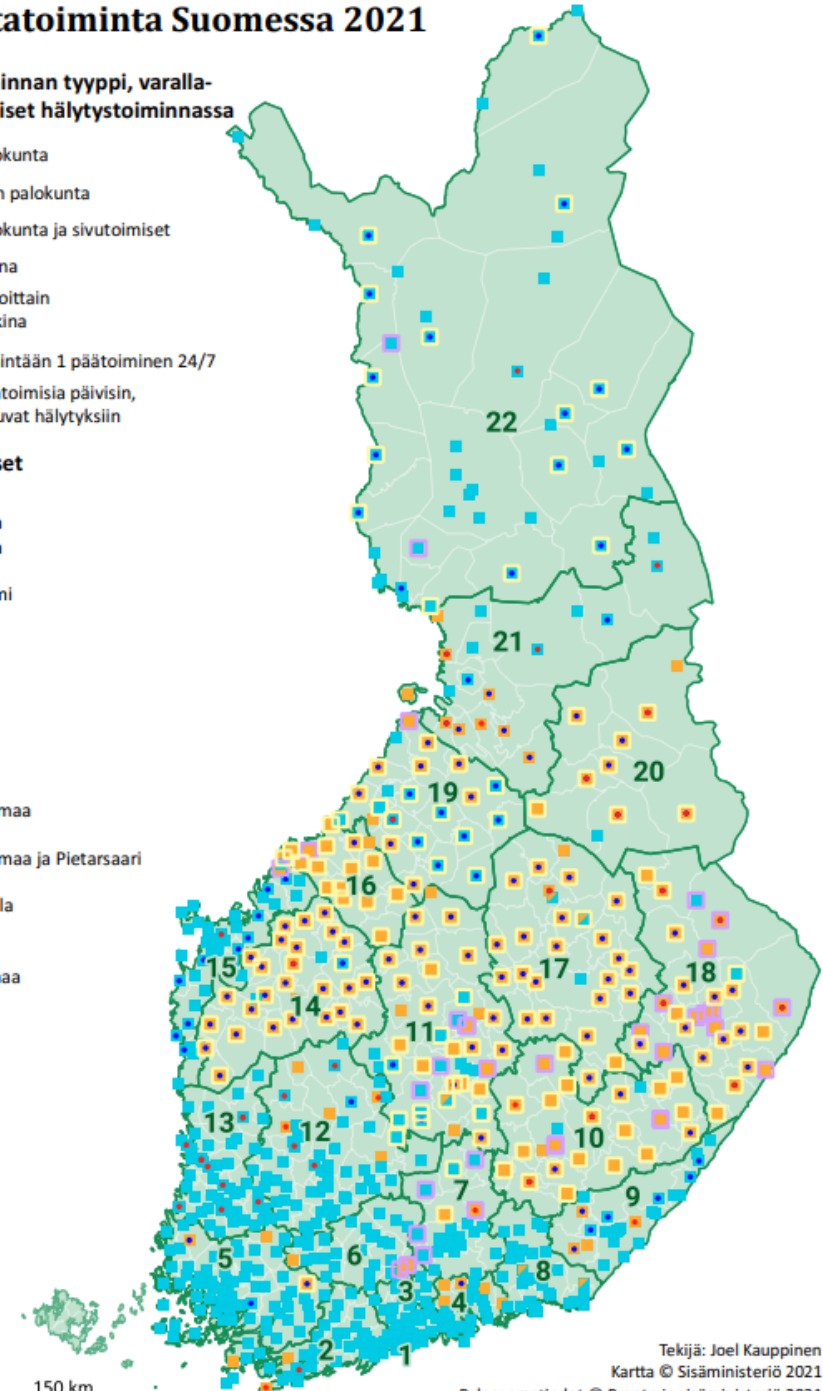
Palokuntatoiminta Suomessa 2021

Palokuntatoiminnan tyyppi, varallaolo ja päätoimiset hälytystoiminnassa

- Sopimuspalokunta
- Sivutoiminen palokunta
- Sopimuspalokunta ja sivutoimiset
- Varallaolo aina
- Varallaolo ajoittain esim. sesonkina
- Asemalla vähintään 1 päätoiminen 24/7
- Asemalla päätoimisia päivisin, jotka osallistuvat hälytyksiin

Pelastuslaitokset

1. Helsinki
2. Länsi-Uusimaa
3. Keski-Uusimaa
4. Itä-Uusimaa
5. Varsinais-Suomi
6. Kanta-Häme
7. Päijät-Häme
8. Kymenlaakso
9. Etelä-Karjala
10. Etelä-Savo
11. Keski-Suomi
12. Pirkanmaa
13. Satakunta
14. Etelä-Pohjanmaa
15. Pohjanmaa
16. Keski-Pohjanmaa ja Pietarsaari
17. Pohjois-Savo
18. Pohjois-Karjala
19. Jokilaaksot
20. Kainuu
21. Oulu-Koillismaa
22. Lappi

Sopimuspalokuntien asema ja toimintakyky turvataan

- Kansallisen koordinaation kehittäminen
- Hyvinvointialueiden vaikutusten seuranta palokuntayhdistysten toiminnan kannalta
- Rekrytointi- ja vastaanottokyvyn parantaminen
- Palokuntanuorisotyön vetovoimaisuuden lisääminen
- Koulutusjärjestelmän turvaaminen ja edelleen kehittäminen
- Palokuntayhdistysten hyödyntäminen harvaan asutun Suomen turvallisuusympäristön kehittämisessä
- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittäminen sekä epäasiallisen kohtelun kitkeminen
- Vapaaehtoisen palokuntatoiminnan profiilin nosto

→ Jäikö jotain uupumaan? Mitä tarvitaan yhdistysten toimintakyvyn turvaamiseksi?

Palokuntahallinnon osaamisen kehittäminen yhdessä

- Kaiken sopimuspalokuntatoiminnan perusta on terveissä ja toimivissa yhdistyksissä
 - Yhdistystoiminnan jatkuvuudesta huolehdittava
 - Palokuntayhdistysten vastuuhenkilöiden osaamista vahvistettava
 - Palokuntanuorisotyön vetovoimaisuutta kehitettävä
-
- ”kentän kuuleminen”
 - Vuorovaikutuksen lisääminen
 - Tukityökalut vastuuhenkilöille
 - Sopimuspalokuntatoiminnan kurssien kehittäminen (esim. päällystön os.)
 - Yhteinen työ

Asiaa pohtinut työryhmä:

Jari Lepistö (SM, pj)
Patrik Willberg (Oulu)
Sirpa Suomalainen (Popeli)
Niko Ara (SPEK)
Markku Savolainen (SPEK)
Nina Aronen (LsPel)
Outi Kunnamo (SPEK)
Teresa Tuominen (UPL)

Tuki palokuntien hallinnon työhön

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

← → ↺ 🏠 palokuntaan.fi/hosa Koulutusmateriaalit

 Palokunta

Tule mukaan palokuntaan! + Palokuntalaiselle + Ajankohtaista +

[Etusivu](#) / [Palokuntalaiselle](#) / [Harrastustoiminta](#) / [Yhdistystoiminta](#) / **HOSA**

HOSA – Palokunta hallinnollinen osa

HOSA – Palokunnan hallinnollinen osaaminen

Oletpa sitten palokunnan päällikkö, yksittäisen osaston johtaja tai muussa palokunnassa toimiva, tämä sivusto on luotu sinua varten.

Olet tärkeällä paikalla huolehtimassa yhdistyksen hyvinvoinnista ja menestyksellisesti onnistut tehtävässä mahdollisimman hyvin.

SM:n viestit ulos

- Pelastustoimea on sopeutettu jo 20 vuotta. Jokainen leikkaus tulee olemaan lähipalveluiden saatavuuden osalta haitallinen
- Sopimuspalokuntajärjestelmä on keskeinen osa pelastustoimea. Ilman emme pärjää
- Hyvinvointialueiden ja palokuntayhdistysten välinen vuorovaikutus on erittäin tärkeää ja sen on oltava säännöllistä.
- Sopimuspalokuntatoiminnan kehittäminen vaatii vakioidun rakenteen sekä alueellisen kehittämissuunnitelman.

Blogi 4.9.2024:

Onko palokuntanuorisotyöllä tulevaisuutta?

Keskustelua... Kysymyksiä?

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
www.intermin.fi